

УДК 930.253:94(100)“1939/1945”

Т. О. МАКАРОВА*

**АРХІВНІ ДОКУМЕНТИ СВІДЧАТЬ
(до 70-річчя визволення нацистського
концтабору Аушвіц та Міжнародного
дня пам'яті жертв Голокосту)**

У добірці подано фотодокументи ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного з колекції фронтового фотокореспондента В. П. Юдіна до 70-річчя визволення нацистського концтабору Аушвіц та Міжнародного дня пам'яті жертв Голокосту.

Ключові слова: фотодокумент; архів; колекція; Аушвіц; Голокост.

70 років тому, 27 січня 1945 р. війська 60-ї армії 1-го Українського фронту звільнили понад 7 тис. залишених в'язнів концтабору Аушвіц-Біркенау, а першими браму головного табору відкрили солдати 100-ї Львівської дивізії. Момент звільнення в'язнів одного з найбільших концентраційних таборів нацистської Німеччини, через який пройшло щонайменше 1,3 млн. осіб, з яких 1,1 млн. були знищені, зафіксував киянин, фотокореспондент газети “За честь Батьківщини” 1-го Українського фронту Володимир Юдін.

Цей та інші фотодокументи періоду нацистської окупації з колекції Центрального державного кінофотофоноархіву України ім. Г. С. Пшеничного стали частиною виставки “Концтабір Аушвіц – український вимір. Дослідження, документи, свідчення”, що відкрилася 26 січня 2015 р. у Меморіальному комплексі “Національний музей історії Великої Вітчизняної війни 1941–1945 років”. Захід організовано спільно з Українським інститутом національної пам'яті до 70-річчя визволення концтабору Аушвіц та Міжнародного дня пам'яті жертв Голокосту. На виставці також були представлені документи з фондів Центрального державного архіву громадських об'єднань України, Національного музею історії Великої Вітчизняної війни 1941–1945 років та Музею “Пам'ять єврейського народу та Голокост в Україні” (м. Дніпропетровськ).

Основу експозиції склали документи учасників визволення Аушвіца та його в'язнів: військовополонених, учасників українського визвольного руху, остарбайтерів, євреїв з України, колишніх малолітніх в'язнів, які після визволення виховувалися в дитячому будинку № 13

---

* Макарова Тетяна Олександрівна – начальник відділу використання інформації документів Центрального державного кінофотофоноархіву України ім. Г. С. Пшеничного.

Віце-прем'єр-міністр з гуманітарних питань, Міністр культури України В. Кириленко (зліва направо), директор Інституту історії України НАН України, академік НАН України В. Смолій, Надзвичайний і Повноважний Посол Держави Ізраїль в Україні Е. Белоцерковські, Голова Українського інституту національної пам'яті В. В'ятрович під час урочистого відкриття виставки "Концтабір

Аушвіц – український вимір. Дослідження, документи, свідчення".

Виступає Директор Польського інституту в Києві, Радник-посланник Посольства Республіки Польща в Україні Єва Фігель (зліва направо).

Київ, 26 січня 2015 р.

З фондів ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного.

м. Києва. Привертають увагу малюнки, ескізи та графіка художника 1-го Українського фронту Зіновія Толкачова. Вражений нацистськими злочинами, художник, який одним із перших побачив Аушвіц після звільнення, створив графічні серії "Освенцим" та "Квіти Освенцима".

На урочистому відкритті виставки були присутні: Віце-прем'єр-міністр з гуманітарних питань, Міністр культури України В. Кириленко, Перший заступник Міністра культури України І. Ліховий, Голова Комітету Верховної Ради України з питань культури і духовності М. Княжицький, Надзвичайний і Повноважний Посол Держави Ізраїль в Україні Е. Белоцерковські, перший секретар Посольства Держави Ізраїль в Україні Г. Гіладі, радник Посольства Республіки Польща, аташе з питань освіти та науки А. Кузьма, директор Польського інституту в Києві, Радник-посланник Посольства Республіки Польща в Україні Є. Фігель, директор Інституту історії України НАН України, академік НАН України В. Смолій, перший заступник Голови Державної архівної служби України І. Кісіль, директор Центрального державного кінофотофоноархіву України ім. Г. С. Пшеничного Н. Топішко,

Відвідувачі ознайомлюються з експозицією виставки “Концтабір Аушвіц – український вимір. Дослідження, документи, свідчення”. Зліва направо: начальник відділу використання інформації документів ЦДАГО України С. Власенко, директор ЦДАГО України О. Бажан, перший заступник Голови Державної архівної служби України І. Кісіль, заступник директора ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного Т. Ємельянова, директор ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного Н. Топішко. Київ, 26 січня 2015 р.
З фондів ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного.

директор Центрального державного архіву громадських об'єднань України О. Бажан, Голова Українського інституту національної пам'яті В. В'ятрович, а також представники наукових інституцій, центральних державних архівів, ветеранських організацій, творчих спілок і засобів масової інформації.

У добірці подано фотодокументи з колекції В. П. Юдіна, що відтворюють вигляд табору смерті, умови утримання, в'язнів під час визволення і повернення додому, похорон загиблих й стали одними з перших свідчень про страшні злочини нацистів проти людства.

В подборке представлены фотодокументы ЦДКФФА Украины им. Г. С. Пшеничного из коллекции фронтового фотокорреспондента В. П. Юдина к 70-летию освобождения нацистского концлагеря Аушвиц и Международному дню памяти жертв Холокоста.

Ключевые слова: фотодокумент; архив; коллекция; Аушвиц; Холокост.

Загальний вигляд концтабору Аушвіц.
м. Освенцим (Польща), січень–лютий 1945 р. Фото В. П. Юдіна
ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного, од. обл. 0-161190.

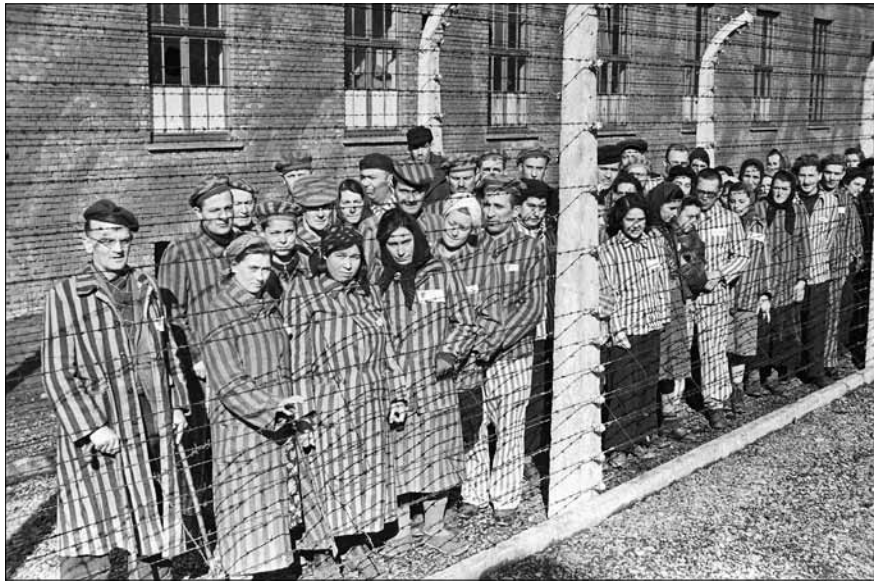
Фотокореспондент газети
“За честь Батьківщини”
1-го Українського фронту
В. П. Юдін на території
концтабору Аушвіц.
м. Освенцим (Польща),
січень–лютий 1945 р.
ЦДКФФА України
ім. Г. С. Пшеничного,
од. обл. 0-161175.

Окуляри в'язнів, страчених у концтаборі Аушвіц, м. Освенцим (Польща), січень–лютий 1945 р. Фото В. П. Юдіна ЦДКФФА України ім. Г. С. Пиєничного, од. обл. 0-161104.

Радянські воїни відчиняють ворота концтабору Аушвіц, м. Освенцим (Польща), січень–лютий 1945 р. Фото В. П. Юдіна. ЦДКФФА України ім. Г. С. Пиєничного, од. обл. 0-161209.

Звільнені радянськими військами в'язні концтабору Аушвіц.
м. Освенцим (Польща), січень 1945 р. Фото В. П. Юдіна.
ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного, од. обл. 0-161108.

Похорон в'язнів концтабору Аушвіц.
м. Освенцим (Польща), січень 1945 р. Фото В. П. Юдіна.
ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного, од. обл. 0-161127.

On the occasion of 70th anniversary of the liberation of the Nazi concentration camp Auschwitz and International Holocaust Remembrance Day the article presents photo documents of the collection of V.P. Yudin, the frontline photographer. Author used documents stored in the Central State Audio and Visual Documents Archives of Ukraine named after H.S. Pshenychnyi.

Key words: the photo document; the archives; the collection; Auschwitz; Holocaust.